

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ банківської справи _____
(найменування кафедри)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Кузнецова Л.В. _
(підпис)
“ ____ ” _____ 20__ р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності _6.030508 «Фінанси і кредит»**

_____ (шифр та найменування спеціальності)
за спеціалізацією _____ Банківська справа _____
(назва освітньої програми)

на тему: **« ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ
ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ У СУЧАСНИХ УМОВАХ »**

Виконавець:

студент _4 курсу факультету фінансів та
банківської справи

_Шпат Євгеній Сергійович _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

канд.екон.наук, доцент
(науковий ступінь, вчене звання)

_Тарасевич Наталія Вадимівна _____
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

АНОТАЦІЯ

Шпат Є.С. «Інструменти реалізації грошово-кредитної політики Національного банку в сучасних умовах»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності
«__072 «Фінанси, банківська справа та страхування»__»

(шифр та назва спеціальності)

за освітньою програмою «__Банківська справа__». –

(назва освітньої програми)

Одеський національний економічний університет. – Одеса, 2019.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти __здійснення грошово-кредитної політики: досліджена її економічна сутність, цілі та завдання; обґрунтовані інструменти грошово-кредитної політики, їх сутність та принципи застосування в сучасних умовах; розглянуті функції Національного банку України в проведенні грошово-кредитної політики. _____

Проаналізовано __здійснення операцій з цінними паперами на відкритого ринку; визначена практика використання обов'язкових резервних вимог; зроблений аналіз процентної політики; визначені особливості регулювання валютного ринку. _____

Запропоновано __напрямки підвищення ефективності реалізації грошово-кредитної політики в сучасних умовах функціонування банківського сектору. _____

Ключові слова: __ грошово-кредитна політика; Національний банк України; інструменти грошово-кредитної політики; операції на відкритому ринку; обов'язкові резервні вимоги; процентна політика; валютне регулювання. _____

ANNOTATION

Shpat E.S. "Instruments for the implementation of the monetary policy of the National Bank in modern conditions"

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty
«__072 Finance, Banking and Insurance"__»

(code and name of the specialty)

for the educational program «__Banking__». –

(title of the educational program)

Odessa National Economics University.– Odessa, 2019.

The work deals with the theoretical aspects __ of __ aspects of implementation of monetary and credit policy are considered in the paper: its economic essence, goals and objectives are investigated; justified monetary policy instruments, their essence and principles of application in modern conditions; considered the functions of the National Bank of Ukraine in conducting monetary policy. _____

The author analysis _ transactions with securities in the open market analyzed; defined use of mandatory reserve requirements; An analysis of interest rate policy; certain features of the regulation of the foreign exchange market are determined. _____

The author proposes_ directions of increasing the efficiency of monetary policy implementation in the current conditions of functioning of the banking sector. _____

Keywords: __ monetary policy; National Bank of Ukraine; monetary policy instruments; open market operations; mandatory reserve requirements; interest rate policy; currency regulation. _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ	5
1.1. Сутність, цілі та напрями грошово-кредитної політики.....	5
1.2. Основні інструменти грошово-кредитної політики: зміст та принципи застосування.....	11
1.3. Функції Національного банку України в реалізації грошово-кредитної політики.....	18
Висновки до першого розділу.....	26
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНА ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	
2.1. Оцінювання використання обов’язкових резервних вимог.....	28
2.2. Аналіз операцій з цінними паперами на відкритого ринку.....	39
2.3 Дослідження практики здійснення процентної та валютної політики.....	50
Висновки до другого розділу.....	63
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНСТРУМЕНТІВ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ	65
3.1 Проблемні питання реалізації монетарної політики в сучасних умовах...	65
3.2 Напрями підвищення ефективності використання інструментів грошово-кредитної політики на основі міжнародного досвіду.....	75
Висновки до третього розділу.....	88
ВИСНОВКИ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	92

ВСТУП

Актуальність теми. Грошово-кредитне регулювання економіки є невід'ємним елементом макроекономічної політики держави. Одним з необхідних умов ефективного розвитку економіки є формування чіткого механізму грошово-кредитного регулювання, що дозволяє впливати на ділову активність, сукупний попит, стан кредитного ринку, контролювати діяльність комерційних банків, домагатися стабілізації грошового обігу. Таким чином, грошово-кредитна політика займає одне з ключових положень в макроекономічному регулюванні держави.

Грошово-кредитна політика держави покликана забезпечити стабільність цін, стабільну зайнятість населення, стійкий платіжний баланс та економічне зростання. Однак на практиці з її допомогою доводиться вирішувати і більш вузькі завдання, що відповідають потребам економіки країни. Сучасний етап розвитку економіки України висуває нові вимоги до економічної політики держави. В цих складних умовах набувають важливого значення заходи грошово-кредитної регулювання Національного банку України. Діяльність Національного банку України має вирішальний вплив на стабільність грошової системи, національної грошової одиниці та надійність банківських установ, що певною мірою визначає ефективність функціонування всієї національної економіки.

Ефективність грошово-кредитної політики щодо забезпечення фінансової стійкості економіки певною мірою залежить від узгодженості її цілей та дії інструментів із завданнями та механізмами реалізації фіскальної і бюджетної політики, а помилки у стратегічних і тактичних цілях можуть спричинити зворотний результат. Дослідження сучасної грошово-кредитної політики та основних засад її формування набирають актуальності через необхідність пошуку пріоритетних інструментів монетарного регулювання.

зростанням обсягів транскордонних операцій та значними національними бар'єрами, що обумовлюють великі трансакційні витрати транскордонних операцій; глобальним характером ліквідності.

Висновки до третього розділу

Узагальнюючи практику використання інструментів грошово-кредитного регулювання, слід відмітити тенденції змін у їх використанні Національним банком, які полягають у переході від адміністративних до переважно ринкових механізмів та інструментів регулювання грошово-кредитного ринку; зміні та розширенні механізмів та інструментів, їх удосконаленні з урахуванням передового досвіду центральних банків зарубіжних країн.

Операції на відкритому ринку використовуються центральними банками всіх розвинутих країн, але у різних масштабах. Існує ціла низка перепон для їх інтенсивного використання в Україні, а саме: відсутність належного фондового ринку державних цінних паперів, нерозвиненість вторинного ринку цінних паперів, відсутність у банків коштів для проведення операцій у необхідних розмірах тощо. Процентна політика Національного банку України з огляду на необхідність створення належних умов для повернення вкладів у банківську систему спрямовувалася на утримання внутрішньої вартості гривні та сприяння завдяки цьому зменшенню девальваційного та інфляційного тиску.

На макро- так і на мікрорівнях основними завданнями індикаторів кредитного та депозитного ринку є: захист інтересів вкладників та інших кредиторів банку; збільшення ефективності здійснюваної політики банку щодо акумулювання грошових коштів та їх розміщення в кредити та інвестиції; підвищення конкурентоспроможності банку; підвищення довіри до банків з боку інвесторів, кредиторів та вкладників.

ВИСНОВКИ

Формування грошово-кредитної політики – це складний процес, який завжди пов'язаний з особливостями економічного та соціального середовища, оскільки саме вони визначають основні завдання даної політики. Грошово-кредитна політика НБУ передбачає використання методів і інструментів, котрі пов'язані з регулюванням процентних ставок, управлінням золотовалютними резервами, операціями з цінними паперами на відкритому ринку, встановленням норми обов'язкових резервів. НБУ за допомогою методів і інструментів монетарної політики сприяє економічному зростанню національної економіки.

В роботі досліджені засади сучасних інструментів грошово-кредитної політики, визначена роль Центрального банку в проведенні грошово-кредитної політики, виявлені особливості використання інструментів грошово-кредитної політики на сучасному етапі розвитку країни. Також було досліджено політику відкритого ринку, проаналізовано політику обов'язкових резервів, досліджено валютну політику. Проведені дослідження теоретичних засад грошово-кредитної політики та практики діяльності Національного банку України, дозволили автору визначити окремі тенденції в реалізації сучасної грошово-кредитної політики.

Основним завданням НБУ є створення стабільного макроекономічного середовища, підтримання сталого довгострокового економічного зростання, цінової стабільності. На даний час існує безліч недоліків у проведенні грошово-кредитної політики. В умовах фінансової нестабільності НБУ продовжував визначати основним своїм завданням підтримання стійкості національної одиниці. Проведення рефінансування банків дещо покращило ситуацію в реальному секторі економіки.

Проведення Національним банком України гнучкої та виваженої грошово-кредитної політики, спрямованої, з одного боку, на нівелювання

інфляційного та девальваційного тиску, а з іншого – на підтримку ліквідності банківської системи на рівні, достатньому для виконання нею своїх функцій, сприяло відновленню довіри до банківської системи з боку економічних агентів. Це зокрема проявилось у подальшому прискоренні тенденції до повернення коштів в банківську систему та, як наслідок, зниження ставок за кредитами.

Враховуючи високий ступінь відкритості економіки України та значний рівень валового зовнішнього боргу, Національний банк підтримуватиме валютні резерви на рівні, достатньому для забезпечення стійкості гривні та створення умов для своєчасного виконання суб'єктами господарювання своїх зовнішніх боргових зобов'язань. Одночасно вживатимуться заходи щодо посилення ефективності контролю за добросовісністю здійснення валютних операцій, попередженню операцій, які здатні порушити рівновагу на валютному ринку, розвитку наглядового потенціалу центрального банку у сфері здійснення валютного контролю.

Недоліки монетарної політики спричинюються внутрішніми й зовнішніми факторами в комплексі. Світова криза є одним із цих факторів. Проте не можна стверджувати, що лише кризові явища заважають проведенню ефективної грошово-кредитної політики: існує значна кількість внутрішньодержавних чинників, які треба вирішити перш ніж виправляти наслідки періоду фінансової нестабільності.

Ефект від намічених заходів у грошово-кредитній сфері Національний банк намагатиметься посилювати за рахунок зміцнення довіри суспільства до його діяльності, у зв'язку з чим удосконалюватиме систему комунікацій з громадськістю, маючи на меті через більш докладне роз'яснення цілей грошово-кредитної політики та заходів щодо їх досягнення отримувати суспільну підтримку своїх дій і формувати на ринку позитивні очікування.

Ефективність грошово-кредитної політики в посткризових умовах можна забезпечити шляхами, серед яких вчені пропонують такі: перегляд та внесення змін до певних нормативно-правових актів, забезпечення зростання

ВВП, зменшення інфляційних очікувань та підтримка інфляції на оптимальному рівні, рефінансування тих банків, котрі займаються кредитуванням інноваційних проєктів. Ефективна грошово-кредитна політика здатна забезпечити економічну безпеку держави, що є особливо важливим в умовах процесів глобалізації економіки. Для зміцнення стійкості економіки та грошово-кредитного ринку до впливу зовнішніх шоків і посилення монетарних важелів впливу на динаміку внутрішніх цін застосовуватиметься режим керованого плавання обмінного курсу із посиленням гнучкості обмінного курсу гривні. Пропоновані шляхи щодо можливостей збільшення золотовалютних резервів України як показника, що набуває особливої актуальності для країн із постійним зовнішньоторговельним дефіцитом, обмеженим доступом до міжнародних фінансових ринків або значним короткостроковим зовнішнім боргом, до яких відноситься і Україна. Серед розглянутих джерел поповнення золотовалютних резервів зазначено, що перевагу мають: у короткостроковій перспективі – кредит МВФ та випуск казначейських зобов'язань в іноземній валюті, у довгостроковому періоді – стимулювання конкурентоспроможного експорту та зовнішніх інвестицій.

Вдосконалення механізму монетарного регулювання економіки України можливе за допомогою адаптації основних інструментів монетарного регулювання до стандартів, прийнятих Європейським центральним банком. Необхідно провести оптимізацію основних інструментів реалізації монетарної політики: мінімальних обов'язкових резервів, політики облікової ставки й операцій на відкритому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України "Про банки і банківську діяльність" від 07.12.2000 р. №2121–III. (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 р. № 679-XIV. (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
3. Закон України "Про державне регулювання ринку цінних паперів України" від 30.10.1996 р. №448/96-ВР (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document>.
4. Закон України "Про цінні папери та фондову біржу" від 23.02. 2006 р. № 3480-IV. - (із змінами та доповненнями). - Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document>.
5. Положення “Про застосування Національним банком України стандартних інструментів регулювання ліквідності банківської системи” (затверджене постановою Правління Національного банку України від 17.09.2015 р. №615 (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0615500-15>.
6. Положення “Про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів банками України та філіями іноземних банків в Україні” (затверджене постановою Правління Національного банку України від 11.12.2014 р. №806 (зі змінами та доповненнями). - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0806500-14>.
7. Положення “ Про основи процентної політики Національного банку України” (затверджене постановою Правління Національного банку України від 21.04.2016 р. №277 (зі змінами); <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0277500-16>.

8. Арбузов С. Час реформ і розвитку // Вісник Національного банку України.- 2011. - №3.- С.3-6.
9. Адамик Б.П. Національний банк і грошово-кредитна політика: Навч.посібник.- Тернопіль: Крт-бланш, 2002.-278 с.
- 10.Арсенюк О.В. Проблеми запровадження в Україні монетарного устрою, заснованого на встановленні цільового показника інфляції: проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць.- Суми: ВВП “Мрія-1”, 2013.-Т7.- С.52-58.
- 11.Бакун О. Пряме таргетування інфляції: досвід Чехії // Вісник НБУ.- 2003.-№3.-С.60-61.
- 12.Болгарін І., Махадева Л., Штерн Г. Деякі методологічні аспекти побудови та використання моделі механізму монетарної трансмісії в Україні// Вісник Національного банку України.- 2000. - №11.- С.4-6.
- 13.Вожняк П. Досвід подолання інфляції у Польщі: 1990-2004//www.case-ukraine.kiev.ua.
- 14.Геець В.М. Економічна динаміка та монетарна політика: матеріали міжнародної науково-практичної конференції на тему “Стратегія монетарної політики – проблеми вибору та застосування” (25-26.04.2017 р.).- С.25-51.
- 15.Гребенник Н.І. Особливості інструментів монетарної політики Національного банку: матеріали міжнародної науково-практичної конференції на тему “Стратегія монетарної політики-проблеми вибору та застосування” (25-26.04.2017 р.) – С. 77-80.
- 16.Гриценко А., Кричевська Т. Монетарна стратегія: шлях до ефективної грошово-кредитної політики. Необхідність і передумови формування монетарної стратегії як форми комунікації центральних банків// Вісник НБУ. – 2005.-№11.- С.8-18.
- 17.Гриценко А., Кричевська Т. Монетарна стратегія: шлях до ефективної грошово-кредитної політики. Стаття третя. Основні засади побудови і

- запровадження середньострокової монетарної стратегії в Україні// Вісник НБУ.-2006.-№7.-С.8-18.
- 18.Грошово-кредитні засоби регулювання економіки : монографія / за заг. редакцією д-ра екон. наук Л. В. Кривенко ;[Л. В. Кривенко, О. М. Дутченко, М. І. Синюченко та ін.]. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010.- 318 с.
- 19.Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках / О. Дзюблюк // Вісник НБУ. – 2009. – №5. – С. 20-30.
- 20.Долан Э. Дж. и др. Деньги, банковское дело и денежно-кредитная политика/ Пер. с англ. В. Лукашевича и др.; Под общ. ред. В. Лукашевича. – Л., 1991. – 448 с.
- 21.Дзюблюк О. Грошово-кредитна політика в період кризових явищ на світових фінансових ринках //Вісник Національного банку України.- 2009.-№5.С-20-30.
- 22.Дзюблюк О.В. Оптимізація передавального механізму грошово-кредитної політики центрального банку.// Вісник НБУ-2003.-№1-с.32-37.
- 23.Дзюблюк О.В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки. – К.: Поліграф книга, 2000.- 512с.
- 24.Енциклопедія банківської справи України. – К.: Молодь, 2001.- 1240 с.
- 25.Івасів Б.С. Підручник Гроші та кредит: Підручник - Тернопіль.- Карт-бланш, 2000.- 360 с.
- 26.Коваленко, В.В. Центральний банк і грошово-кредитна політика / навч. Посіб. / В.В. Коваленко, Е.Ф. Черкашина. –Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. –138 с.
- 27.Конурбаева Б.М. Модель трансмиссионного механизма Казахстана// Экономическое обозрение (Казахстан). – 2015.-№4.-С.2-20.

28. Корчагин О. Модели трансмиссионного механизма денежно-кредитной политики // Банковский вестник. - 2004. - №11. - С.40-44.
29. Костіна Н.І. Гроші та грошова політика: навч. посібник. – К.: НІОС, 2001. - 224 с.
30. Лазур, С.П. Методи та інструменти грошово-кредитного регулювання трансформаційної економіки України / Лазур С.П., Лапчук Я.С., Шевчик І.Р., // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. - № 20.2. – С.194-201.
31. Лисенко Р., Ніколайчук С., Сомик А. Монетарний трансмісійний механізм в Україні. Аналіз дії трансмісійного механізму грошово-кредитної політики // Вісник НБУ. – 2007. - №11. - С.18-24.
32. Лисенко Р. Сучасні стратегії грошово-кредитної політики. // Фінансовий ринок України. - 2006. - №11. - С.3-5.
33. Любунь О.С. Національний банк України: основні функції, грошово-кредитна політика, регулювання банківської діяльності : навч. посібник / О.С. Любунь, І.В. Іванець, Б.П. Адамик / за ред. О.С. Любуна. – 2-ге вид. [перероб. і доп.]. – К. : Університет економіки та права "Крок", 2005. – 512 с.
34. Міщенко В., Сомик А. Доларизація: причини та наслідки для економіки України // Вісник НБУ. – 2007. - №5 – С.28-31.
35. Міщенко В.І., Науменкова С.В. Монетарні трансмісійні механізми та їх вплив на забезпечення відтворювальних процесів в економіці України // Матеріали науково-практичної конференції “Стратегія монетарної політики: проблеми вибору та застосування”. - К., 2002. - С.7-12.
36. Моисеев С.Р. Трансмиссионный механизм денежно-кредитной политики // Финансы и кредит. - 2002. - №18. - С.38-51.
37. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г. підручник Банківські операції: К.: Знання, 2006. – 727 с.

38. Міщенко В.І., Сомик А. Монетарний трансмісійний механізм в Україні. Теоретичні засади трансмісійного механізму грошово-кредитної політики // Вісник НБУ.-2007.-№6.-С.24-27.
39. Міщенко В.І., Сомик А.В., Шульга С.О. Монетарний трансмісійний механізм в Україні. Напрями удосконалення трансмісійного механізму грошово-кредитної політики на основі зарубіжного досвіду// Вісник НБУ.-2007.-№ 12-С.24-28.
- 40.36. Міщенко В.І., О.І.Петрик, А.В.Сомик., Лисенко та ін.- Монетарний трансмісійний механізм в Україні: науково-аналітичні матеріали. Вип. 9/ - К.: Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2008.- 144с.
41. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін / За ред. В.С. Стельмаха. – К.: Центр наукових досліджень Національного банку України, УБС НБУ, 2009. – 404 с.
42. Мороз А.М. та канд. екон. та канд. екон. наук, доц. Пудовкіна М.Ф.- К.:КНЕУ, 1999-368 с. Національний банк і грошово-кредитна політика: підручник- К.:КНЕУ, 1999-368 с.
43. Міщенко В.І. Основні принципи координації монетарної і фіскальної політики// Вісник Української академії банківської справи. – Суми: 2007.- №1(22).- С.11-14.
44. Монетаристський підхід до грошового регулювання економіки / Мацько О.О , Шпаргало Г.Є., Шеремета І.Я. // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 19.2.
45. Основні засади грошово-кредитної політики на 2019 рік – Національний банк; Рішення від 11.09.2018 №8. Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/vr008500-18>.
46. Пасічник, І.В. Роль інструментів грошово-кредитної політики / Пасічник І.В.. Галушко Ю.П., // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. - №1. – С.143-146.

47. Приказюк Н.В., Моташко Т.П. Ринок державних цінних паперів: світовий досвід та вітчизняні реалії // Фінанси України — 2009 — № 2. — С. 73-81.
48. Петрик О. Цілі та основні режими сучасної монетарної політики // Вісник НБУ. — 2006. №6. — С.6-13.
49. Петрик О., Ніколайчук С. Структурна модель трансмісійного механізму монетарної політики в Україні // Вісник Національного банку України. — 2006. — №3. — С.12-20.
50. Савлук М.І. Гроші та кредит: Підручник / - К: КНЕУ, 2001. - 220 с.
51. Стельмах В.С. Антологія економічної думки: гроші, кредит і банки. - Львів: ЛБІ НБУ, 2006. - 109с.
52. Тактичні цілі грошово-кредитної політики та їхня роль у реалізації проміжних і стратегічних цілей / Марчук О.О // Науковий вісник НЛТУ України. — 2010. — Вип. 20. — С.9-12.
53. Унковська Т.Є. Трансмісійний механізм монетарної політики в контексті економічного зростання // Економіка і прогнозування. — 2015. — №2. — С.89-100.
54. Храпкіна, В.В. Основні інструменти грошово-кредитної політики України / Храпкіна В.В., Крутушкіна В.В., // Актуальні проблеми економіки. — 2014. — № 9. — С. 30–38.
55. Центральний банк та грошово-кредитна політика. Підручник / Кол. авт.: А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; За ред. д-ра екон. наук, проф. А. М. Мороза і канд. екон. наук, доц. М. Ф. Пуховкіної. — К.: КНЕУ, 2005. — 556 с.
56. Щодо пріоритетів грошово-кредитної політики в після кризовий період [Електронний ресурс] : / Національний інститут стратегічних досліджень. — 2015. Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/469>.
57. Фінансово-банківська система України у європейському вимірі: Збірн. Статей — К.: Вид. Дім “Козаки”, 2016. — 210 с.

- 58.Офіційний сайт Асоціації українських банків Режим доступу:
//www.aub.com.ua/ .
- 59.Офіційний сайт Європейського центрального банку/ Режим доступу:
// www.ecb.europa.eu.
- 60.Офіційний сайт Національного банку України: Доступ до ресурсу у режимі:<http://www.bank.gov.ua>